

^HMİLLETLERARASI TAHKİM HUKUKUNDA GÖREV BELGESİ

Arş. Gör. Ekin (HACİBEKİROĞLU) ÖMEROĞLU*

GİRİŞ

Görev belgesi, milletlerarası tahkim hukukunda yargılamanın daha hızlı ve verimli bir şekilde yürütülmesi amacıyla hizmet etmeyi hedef olarak ilk kez Milletlerarası Ticaret Odası (“ICC”) tarafından kabul edilmiş olan bir kavramdır. Görev belgesi, ulusal düzeyde ise Milletlerarası Tahkim Kanunu (“MTK”)¹ ile hukukumuzda girmiştir. Gerek MTK ve gerekse ICC Tahkim Kuralları’na göre yürütülen bir milletlerarası tahkim yargılamasında, hakem veya hakem kurulunun, “Görev Belgesi” düzenleyeceği kabul edilmiştir.

Tahkim kurumları arasında en çok başvurulan kurum, ICC’dir. ICC’nin kuruluşundan bu yana ICC Tahkim Kuralları’na göre çözülen uyuşmazlıkların sayısı 17.000’i geçmiştir. ICC Tahkim Divanı’nın üyeleri ise 90’a yakın ülkeden ve farklı hukuk sistemlerinden seçilmektedir. Tüm bunlar düşünüldüğünde ICC Tahkim Divanı’nın gerçek anlamda uluslararası bir nitelik taşıdığı görülmektedir². Görev Belgesi’nin ilk kez ICC Tahkim Kuralları ile milletlerarası tahkim hukukuna kazandırılmış ve bu kurallar ile geliştirilmiş bir kavram olması ve MTK’da da düzenlenmesinden dolayı tarafımızca detaylı olarak incelenmesi gerekli görülmüştür.

Çalışmamızda görev belgesinin tarihsel gelişimi, avantajları ve dezavantajları, görev belgesinde yer alacak unsurlar ve görev belgesinin hukuki

---

H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

¹ Kabul Tarihi: 21.06.2001, Resmi Gazete: 05.07.2001/S: 24453.

² Ergun Özsunay, 21. Yüzyıl Tahkim Hukukunda Üç Önemli Reform, Vedat, İstanbul 2014, s. 105-106.

sonuçlarına yer verilerek hem ICC tahkiminde hem de MTK'da yer alan söz konusu kavram tahkim uygulaması ışığında açıklanmaya çalışılacaktır.

A. Görev Belgesi Kavramı

Görev belgesi, tahkim hukukunda yargılamanın verimli bir şekilde yürütülmesini hedefleyerek, hakemlerin görev ve yetkilerinin kapsamı ile sınırlarını belirleyen, ilk kez ICC tarafından kabul edilmiş olan bir kavramdır. ICC Tahkim Kuralları yanında bu kuralları mehzaz olarak almış olan Belçika Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi ("*CEPANI*") Tahkim Kurallarınca da (m. 22) görev belgesi kabul edilmiştir. CEPANI bu bakımından görev belgesini detaylı olarak düzenleyen kurumsal tahkim kuralı olarak tek örnektir³.

ICC Tahkim Kuralları'na göre yürütülen bir tahkim yargılamasında görev belgesinin hazırlanması zorunludur, tarafların ya da hakemin görev belgesinin düzenlenmediği bir tahkim yargılamasını yürütmesine ICC Tahkim Kuralları imkân tanımamaktadır. Bunun yanında milletlerarası tahkim uygulamasında ICC Tahkim Kurallarının uygulanmadığı *ad hoc* veya kurumsal tahkimlerde de tecrübeli hakemlerin genellikle yargılamanın başında görev belgesine benzer bir belge hazırladıkları görülmektedir⁴.

Hakem mahkemesi, sekretarya tarafından verilen dava dosyasını alır almaz tarafların sundukları dilekçeleri dikkate alarak bir görev belgesi hazırlamaktadır. Milletlerarası tahkim uygulamasında, görev belgesine ilişkin bir hukuki düzenlemenin bulunmadığı kurallara veya kanunlara dayalı yürütülen tahkim yargılamalarında genellikle görev belgesinin hazırlanması için taraflarla "dava yönetimi konferansı" adlı verilen bir toplantı yapıldığı görülmektedir. Toplantı yapılmadığı takdirde tüm taraflardan eşit biçimde bilgi toplanarak görev belgesinin hazırlandığı görülmektedir. Her iki halde de hakemlerin, taraflara görev belgesinin taslak halini göndermesi ve tarafların

³ Pieter **Sanders**, "The Terms of Reference in ICC Arbitration", Global Reflections on International Law, Commerce and Dispute Resolution, Liber Amicorum in Honour of Robert Briner, ICC Publishing, 2005, s. 694.

⁴ Michael W. **Bühler**/Thomas H. **Webster**, Handbook of ICC Arbitration, 2. bs., Sweet&Maxwell, 2008, s. 258; Jacob **Grierson**/Annet **van Hooft**, Arbitrating under the 2012 ICC Rules, Wolters Kluwer, 2012, s. 147.

uygun bulup bulmadıklarının sorulması ile görev belgesinin hazırlanmasının faydalı olacağı ileri sürülmektedir⁵. Görev belgesi ile tahkim yargılamasında taraflar, hakemlerin görev ve yetkilerinin kapsamını belirlemektedirler. Görev belgesi taraflar ve hakemler tarafından imzalanarak hem taraflar hem de hakemler için bağlayıcı nitelik kazanmaktadır⁶.

Görev belgesi ile tahkim sözleşmesi veya tahkim şartı arasında bir çelişkinin bulunması durumunda hangisinin esas alınacağı sorusu akla gelmektedir. Görev belgesi, tahkim sözleşmesinden sonra imzalanmış olması söz konusu soruya cevap verirken büyük önem taşımaktadır. Nitekim görev belgesi, tarafların son iradelerini oluşturacaktır. Bu nedenle tahkim sözleşmesinin hükümlerine ilişkin varolan bir problemde tarafların görev belgesinde yer alan iradelerinin esas alınması gerekmektedir⁷.

Görev belgesinin başlıca üç avantajının olduğu kabul edilmektedir. Bunlardan ilki, görev belgesinin hakeme yardım eden bir belge olması ve genellikle tarafların sundukları ilk dilekçelerinde iddia ve savunmalarını açıkça ifade edememesinden dolayı söz konusu iddia ve savunmalarının bir özetinin görev belgesinde yapılacak olmasıdır. Bu sayede görev belgesi hazırlanırken tahkim yargılamasından tarafların ne beklediği yargılamanın başında anlaşılır hale gelecektir. İkinci olarak, tahkim yargılamasının nasıl yürüyeceğine ilişkin bir çerçeve çizerek, tarafların yargılamanın konusu dışında kalan hususlara değinmesini önlemesidir. Böylece tahkim yargılamasının sonraki aşamalarında ortaya çıkabilecek yetki aşımı itirazlarının önüne geçilmiş olunmaktadır⁸. Son olarak ise yargılamanın dışında usuli bir

⁵ **Bühler/Webster**, s. 259; Erik **Schäfer**/Herman **Verbist**/Christophe **Imhoos**, ICC Arbitration in Practice, Kluwer Law International, 2005, s. 91.

⁶ Julian D. M. **Lew**/Loukas A. **Mistelis**/Stefan M. **Kröll**, Comparative International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, 2003, s. 529.

⁷ Ziya **Akıncı**, “Yeni Milletlerarası Tahkim Kanunu ve Görev Belgesi”, Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp’e Armağan, C. II, Beta, İstanbul 2003, s. 982 (“MTK”).

⁸ Turgut **Kalpsüz**, Türkiye’de Milletlerarası Tahkim, genişletilmiş 2. bs., Yetkin Yayınları, Ankara 2010, s. 83 (“Milletlerarası Tahkim”); Nuray **Ekşi**, “Milletlerarası Tahkim Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme”, Prof. Dr. Gülören Tekinalp’e

taslak hazırlamak adına tarafların bir araya gelmesini sağlamasıdır⁹. Tüm bu avantajlarından dolayı görev belgesinin imzalanması ile tarafların açıkça ve yazılı olarak pek çok hususun hukuka uygunluğu konusunda anlaşmalarını ileri sürmeleri ile yargılama sonunda verilecek hakem kararının iptalinin engellenmesi ve kararın tenfiz edilmesi aşamasında bunun reddi olasılığının azaltılması görev belgesi ile sağlanacaktır¹⁰.

Görev belgesinin sağladığı faydalar yanında hazırlanmasının belirli bir zaman alması nedeniyle zaman kaybına yol açtığı ileri sürülerek görev belgesi eleştirilmektedir. Görev belgesinin yargılama başında formalite olarak anlaşılması, amacına uygun hazırlanmaması ve yargılamada kötü niyetli taraflarca bilinçli olarak tahkimi geciktirmek için kullanılmasının zaman kaybına yol açacağı kuşkusuzdur¹¹. Bunun yanında, New York Konvansiyonu'nun yaygınlaşması ve devletlerin milletlerarası tahkim hukukuna ilişkin düzenlemelerinin günümüzdeki tahkim anlayışına paralel olarak modernleşmesi ile görev belgesine duyulan ihtiyacın azaldığı ileri sürülmektedir¹².

B. Görev Belgesinin Niteliği

Görev belgesinin yeni bir tahkim anlaşması olup olmadığı, usuli bir niteliği taşıyıp taşımadığı gerek doktrin gerek yargı kararlarında tartışılmıştır. Görev belgesi öncelikle usuli bir işlem olarak kabul edilmektedir¹³.

Armağan, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Yıl. 23, S. 1-2, 2003, s. 329 ("MTK"); **Grierson/van Hoofft**, s. 148.

⁹ Gary B. **Born**, International Commercial Arbitration, C. II, Kluwer Law International, 2009, s. 1819; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 530-531; **Schäfer/Verbist/Imhoos**, s. 91; **Akıncı**, MTK, s. 966; Nevhis **Deren-Yıldırım**, Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları, Alkim, İstanbul 2004, s. 105.

¹⁰ Zela Narçin **Tosun**, Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Kuralları Uyarınca Görev Belgesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 29.

¹¹ Ali **Yeşilirmak**, Türkiye'de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 102; Leyla **Keser Berber**, Uluslararası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Tüzüğü Uygulaması, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999, s. 94.

¹² **Schäfer/Verbist/Imhoos**, s. 90.

¹³ **Keser Berber**, s. 101.

Görev belgesinin içeriğinde nelerin yer aldığına bakıldığında bunların; hakemlerin görevlerinin kapsamına, hakemlere ödenecek ücrete, her iki tarafın iddia ve savunmalarının özetine ve taleplerine, uyuşmazlığın ve yargılamaya uygulanacak usul kurallarının ne olduğuna ilişkin detaylı bilgiler olduğu görülmektedir¹⁴. Bu nedenle görev belgesinin, taraflarla hakemler arasında yapılan bir hakem sözleşmesi niteliğinde olduğu da savunulmaktadır¹⁵.

Görev belgesinin tüm taraflarca imzalanması ve yetki itirazına ilişkin hiçbir kaydın görev belgesinde yer almaması halinde bunun yeni bir tahkim sözleşmesi olacağı ifade edilmektedir¹⁶. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise, 18.07.2007 tarihli ve E. 2007/15-444, K. 2007/554 sayılı kararında sözleşme ile ortaya konulan kanun hükümleri ve MTK'da belirlenen yöntemin dışına çıkan görev belgesinin yeni bir tahkim anlaşması anlamına gelmediğine ve görev belgesinin sözleşmeyi değiştirme gücüne sahip bir belge olmadığına karar vermiştir¹⁷.

Tarafların tahkim anlaşmasına ilişkin hususlarda anlaşması sonucunda görev belgesini imzalamaları ile taraflar arasındaki en son anlaşmanın görev belgesi olmasıyla beraber görev belgesi, tahkim anlaşmasını yerine geçen bir belge niteliğinde kabul edilmemekte, tahkim anlaşmasındaki boşlukları dolduran bir belge olarak değerlendirilmektedir¹⁸.

Görev belgesinin tahkim yargılamasındaki yerini kavramak bakımından tarihçesinin incelenmesinin faydalı olacağı kanısındayız.

---

¹⁴ Lew/Mistelis/Kröll, s. 528; Jean-François Poudret/Sebatien Besson, Comparative Law of International Arbitration, Sweet&Maxwell, 2007, s. 497; Nuray Ekşi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim, Beta, İstanbul 2013, s. 177 ("HMK"); Yeşilirmak, s. 101; Keser Berber, s. 94; Tosun, s. 15.

¹⁵ Kalpsüz, Milletlerarası Tahkim, s. 83

¹⁶ Keser Berber, s. 101.

¹⁷ Cemal Şanlı, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 5. bs., Beta, İstanbul 2013, s. 280.

¹⁸ Akıncı, MTK, s. 982.

C. Görev Belgesinin Tarihçesi

1. ICC Tahkim Kurallarına Göre

a. 1922 Tarihli ICC Kuralları

1922 Tarihli ICC Kurallarında görev belgesine ismen yer verilmemekle birlikte görev belgesinin günümüzdeki yapısının temeli kurulmuştur¹⁹. Söz konusu kuralların 34'üncü maddesinde görev belgesi kavramı yerine "*form of submission*" şeklinde, Tahkim Divanı Sekreteryası'nın hakemlerin ve tarafların isimlerinin, tahkim yerinin, tahkim konusunun ve tarafların iddialarının yer aldığı belgeyi hazırlayacağı ve imzalanmak üzere taraflara tebliğ edeceği düzenlenmiştir²⁰. 1922 Tarihli ICC Kuralları ile söz konusu belgenin kabul edilmesinin nedeni, o dönemin Fransız Tahkim Kanunu'nun tahkim anlaşmasını ancak mevcut uyuşmazlıklar için kabul etmesi ve ileride doğabilecek uyuşmazlıklar için tahkim anlaşması yapılmasına izin vermemesine ilişkin düzenlemenin bertaraf edilebilmesiydi²¹.

1922 Tarihli ICC Kuralları'nda günümüzden farklı olarak görev belgesini hakem değil sekreteryaya hazırlamaktaydı. Söz konusu durumun, görev belgesinin amaçlarından biri olan hakemin dosyaya tam anlamıyla hakim olmasını sağlamaktan uzak olduğu görülmektedir²².

b. 1955 Tarihli ICC Kuralları

1955 Tarihli ICC Kuralları ile görev belgesi kavramı "*terms of reference*" adıyla ifade edilmeye başlanmıştır. Söz konusu kuralların

¹⁹ Akıncı, MTK s. 966; Sanders, s. 694.

²⁰ 1922 Tarihli ICC Kuralları m. 34; "a) Hakem ya da hakemlerin atanmasının ardından sekreteryaya şu hususları içeren bir belgeyi hakem mahkemesine sunulmak üzere hazırlar: Tarafların tam isimleri, ikametgahları, vb.; tahkim konusu (tahkim sözleşmesi vb. ile ilgili olarak); tahkim yeri; taraflarca yapılmak üzere dava ile ilgili iddia ve taleplerin özeti; kanunun araması halinde diğer detay ve bilgiler. b) Hazırlanan bu belge, ulusal komiteler, ulusal komitelerin bulunmaması halinde ise ICC'nin bir organizasyon üyesi aracılığıyla ilgili taraflara imzalamaları için gönderilir. Eğer taraflardan biri bu belgeyi imzalamayı reddederse tahkim mahkemesi, yargılamaya buna rağmen devam edebilir."

²¹ Yeşilirmak, s. 101; Sanders, s. 694; W. Laurence Craig/William W. Park/Jan Paulsson, International Chamber of Commerce Arbitration, 3. bs., Oxford University Press, 2000, s. 274.

²² Tosun, s. 17.

19'uncu maddesi²³ ile günümüzdeki görev belgesi büyük ölçüde benzerlikler taşımaktadır. 1955 tarihli ICC Kuralları ile getirilmiş en önemli değişikliklerden biri, 1922 tarihli ICC Kurallarında farklı olarak söz konusu kurallarda görev belgesinin tahkim divanı sekreteryası yerine hakem tarafından hazırlanacağına kabul edilmiş olmasıdır²⁴. Bununla birlikte divan tarafından görev belgesinin onaylanması zorunluluğunun devam ettiği de unutulmalıdır.

1955 tarihli ICC Kuralları ile görev belgesinin taraflardan biri tarafından imzalanmaması halinde bunun tahkim yargılamasını etkilemeyecek tahkimin devam edeceği kabul edilmiştir. Aksi takdirde görev belgesine tahkim anlaşmasının üstünde bir etki tanınması sonucu doğacaktır²⁵.

c. 1975 Tarihli ICC Kuralları

1975 tarihli ICC Kurallarında ise görev belgesine ilişkin önceki düzenlemelerden farklı olarak, tarafların iddia ve savunmalarına yönelik bütün belge ve beyanlarını sunmaları yerine bunların özetini sunabilecekleri kabul edilmiştir. Söz konusu durumun tarafların devlet mahkemesine başvurduk-

---

²³ 1955 Tarihli ICC Kuralları m. 19; "1. Duruşmalara başlamadan önce hakem, kendisine sunulmuş olan belgelere göre ya da tarafların huzurunda kendi görev belgesini tanımlayan ve aşağıdaki hususları içeren bir belgeyi hazırlar: a) Tarafların tam adları; b) Tarafların tahkim süresi boyunca, bütün bildirimlerin ve iletişimin yapılacağı adresleri; c) Tarafların iddialarını içerir açıklamaları; d) Uyuşmazlıkla ilgili olarak karar verilmesi istenen hususlar; e) Hakemlerin tam adları ve adresleri, vs.; f) Tahkim yargılamasıyla ilgili işlemlerin yapılacağı yer; g) kararın tenfizine yönelik talep edilebilecek ya da divan ve hakemin düşüncesine göre belirtilmesinin istenebileceği diğer bütün hususlar. 2. Yukarıdaki birinci paragrafta belirtilen belgenin taraflar ve hakemlerce imzalanması zorunludur. Hazırlanan bu belgenin onay için Divana sunulması şarttır. Taraflardan biri ihtilafın ICC tarafından çözülmesi kaydı ile bağlı olmasına rağmen, yukarıda belirtilen belgenin hazırlanmasını ya da imzalanmasını reddederse, buna rağmen, Divan tarafından hakeme imzayı tamamlaması için tanınan sürenin dolmasıyla hakem kararı verilecektir. 3. Divan, taraflar bunu ayrıca öngörmedikçe hakeme Dostane Aracı olarak hareket etme yetkisini veremez ve bu durum hakem kararının yasal olarak icra edilebilirliğini hiçbir şekilde engelleyemeyecektir."

²⁴ Akıncı, MTK, s. 966.

²⁵ Tosun, s. 19.

larında ispat bakımından onlara kolaylık sağlayacağı da kabul edilmektedir²⁶.

Söz konusu kuralların 13'üncü maddesinde²⁷ görev belgesinin, tahkim yargılamasında sürat ilkesi gereğince dosyanın hakemlere tevdi edilmesinden itibaren iki ay içerisinde hazırlanması gerektiği kabul edilmiştir. İki aylık süre 1975 tarihli ICC Kurallarından itibaren tüm ICC Tahkim Kurallarında geçerli olan bir düzenlemedir. Milletlerarası tahkim uygulamasında söz konusu iki aylık süreye üç hakemli tahkim kurulunda iç görüşmeler nedeniyle ve toplantı için tarafların hepsine uygun bir zaman belirlenmesinin güç olmasından dolayı pek dikkat edilmediği ve hakemlerin sıklıkla ICC Tahkim Divanı tarafından söz konusu sürenin genişletilmesi konusunda talepte bulunduğu görülmektedir²⁸.

²⁶ Erik **Schäfer**, "Terms of Reference in the Past and Present", International Court of Arbitration Bulletin, Vol. 3, No. 1, 1992, s. 11.

²⁷ 1975 Tarihli ICC Kuralları m. 13; "1. Dava ile ilgili işlemlerin hazırlıklarına başlamadan önce hakem, mevcut ve en son sundukları beyanlarına göre ya da tarafları huzurunda, kendi görevini tanımlayan bir belge hazırlayacaktır. Bu belge aşağıdaki hususları içerecektir. a) Tarafların tam adları ve unvanları, b) Yargılama ile ilgili olarak taraflara bildirimlerin veya iletişimin geçerli olarak yapılacağı adresleri, c) Tarafların her birinin iddiaları, d) Karar verilmesi istenen hususları, e) Hakemlerin tam adları, unvan ve adresleri, f) Tahkim yerini, g) Usule uygulanacak kurallara ilişkin ayrıntılı hususlar ve eğer öngörülmüşse, hakemlere dostane aracı olarak hareket etmelerine ilişkin açık hükmü, h) Kanuna göre kararın icrasını sağlamak ya da kolaylaştırmak amacıyla Divan ya da hakem tarafından talep edilebilecek diğer hususları. 2. Birinci paragrafta değinilen belge, taraflarca ve hakem tarafından imzalanacaktır. Hakem, divana, kendisine gönderilen dosyaya ilişkin olarak belirtilen belgeyi iki ay içinde, kendisi ve taraflarca imzalanmış olarak gönderecektir. Hakemin talep etmesi üzerine, istisnai şartlar halinde divan bu sürenin uzatılmasına karar verebilir. Taraflardan birinin belirtilen belgenin hazırlanmasına katılmayı ya da imzalanmasını reddetmesi halinde, Divan bu durumun 8. maddenin 2. ve 3. fıkrası ile ilişkili olduğunu düşünmesi halinde, benzer bir kararı onay için dikkate alacaktır. Daha sonra Divan kaçınan tarafın imzalaması için belli bir süre öngörecektir. Bu sürenin aşılması halinde tahkime devam edilecektir ve hakem kararı verilecektir. 3. Taraflar uyuşmazlığın esasına uygulanacak olan hukukun seçiminde serbesttirler. Tarafların esasa uygulanacak hukuku belirtmemiş olmaları halinde hakem, uyuşmazlığın durumuna göre uygun bulduğu hukuku uygulayacaktır."

²⁸ **Schäfer/Verbist/Imhoos**, s. 92; **Bühler/Webster**, s. 273.

1975 tarihli ICC Kuralları ile getirilen en önemli yeniliklerden birinin, görev belgesinin divan tarafından tasdik edilme zorunluluğunun kaldırılması olduğu söylenebilir²⁹.

d. 1998 Tarihli ICC Kuralları

ICC Tahkim Kurallarında yer alan görev belgesi, 1923'ten 1998 yılına kadar tahkim yargılamasında doğan pratik ihtiyaçlara dahi iyi cevap verebilmek adına farklı zamanlarda çeşitli değişikliklere uğramıştır. Bunlardan en önemlisi 1998 Tarihli ICC Kurallarıdır. Bu kuralların 18'inci maddesi³⁰ ile görev belgesine ilişkin getirilen en önemli değişiklik, hakemin, görev belgesinde yazılacak unsurlardan bir ya da birkaçının yer almasının uygun

²⁹ Ziya Akıncı, Milletlerarası Tahkim, Vedat, İstanbul 2013, s.190 ("Milletlerarası Tahkim").

³⁰ 1998 Tarihli ICC Kuralları m. 18; "1. Hakem mahkemesi, Sekreteryadan dosyayı alır almaz, dosyadaki belgelere dayanarak veya tarafların huzurunda ve tarafların yapmış oldukları en iyi sunumların ışığında Görev Koşulların belirleyen bir belge hazırlar. Bu belge, aşağıdaki hususları içerir: a) Tarafların adları, sıfatları, b) Tahkim süresi içinde kendileri ile yazışma yapmak veya tebligatta bulunmak için tarafların adresleri, c) Tarafların iddialarını özet olarak açıklaması ve talep veya karşı talep olarak ileri sürülen meblağların mümkün olduğunca belirtilmek suretiyle her bir tarafın netice ve talebi, d) Hakem Mahkemesi uygun olmadığı düşüncesinde değilse, karara bağlanacak hususların listesi, e) Hakemlerin adı, soyadı, unvanı ve adresi, f) Tahkim yeri, g) Uygulanacak usul kuralları ve belirtilmişse, hakeme dostane aracı (*amiable compositeur*) olarak hareket edebileceğine veya hak ve nesafet esasları dairesinde karar verebileceğine dair verilen yetkinin özellikleri, 2. Görev Belgesi taraflar ve hakem mahkemesi tarafından imzalanacaktır. Kendisine dosyanın tevdiinden itibaren geçen iki ay içinde, hakem mahkemesi, tarafların ve kendisinin imzaladığı Görev Belgesini Divana iletacaktır. Divan, Hakem Mahkemesi'nin gerekçeli talebi üzerine veya gerekli görüyorsa resen bu süreyi uzatabilir. 3. Taraflardan herhangi biri görev belgesinin düzenlemesine katılma veya imzalamayı reddederse, bu husus onay için Divana sunulur. Görev Belgesi m. 18/2 uyarınca imzalandıktan veya Divan tarafından onaylandıktan sonra tahkim devam edecektir. 4. Hakem Mahkemesi, görev belgesinin düzenlemesi sırasında veya bundan sonra mümkün olan en kısa sürede, taraflara da danıştıktan sonra, tahkimin yürütülmesini takip etmek amacıyla ayrı bir doküman olarak zaman cetveli (*provisional timetable*) hazırlayacak ve bunu Divan ve taraflara iletacaktır. Zaman cetvelinde daha sonra yapılacak her türlü değişiklik Divan ve taraflara iletilecektir."

bulmaması halinde bu unsurlara görev belgesinde yer verilmemesi yönünde karar verebilme yetkisinin tanınmasıdır³¹.

ICC tahkim yargılamasında görev belgesinin düzenlemesinden sonra tarafların iddia ve savunmalarını genişletme yasağı başlamaktadır. Söz konusu durum 1998 tarihli ICC Tahkim Kurallarının 19'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Görev belgesinin imzalanması veya onaylanmasından sonra, hiçbir taraf görev belgesinin dışında kalan yeni talepler veya karşı talepler ileri süremeyecektir. Söz konusu ifadenin tersinden anlaşılması gereken husus, tarafların görev belgesi hazırlanana kadar taleplerini genişletip değiştirebilme konusunda serbest olduklarıdır. Görev belgesinin imzalanması veya onaylanmasından sonra ancak hakemin yeni taleplerin ve karşı taleplerin mahiyetini, tahkimin bulunduğu safhayı ve diğer ilgili durumları dikkate alarak bunların ileri sürülmesine izin vermesi mümkündür. Yeni taleplerin neyi kapsadığına ilişkin ise ICC Tahkim Kurallarında bir ibareye yer verilmemiştir. Ancak, mevcut bir talebin genişletilmesi yeni bir talep olarak kabul edilmeyecektir³².

Görev belgesinde tarafların iddia ve savunmalarını özetlemiş olması, bunların genişletilip genişletilmediğinin yargılamanın erken safhasında anlaşılmasını sağlayarak tarafların mevcut eksikleri gidermelerine olanak tanımaktadır³³.

1998 Tarihli ICC Kuralları ile getirilen diğer bir yenilik ise “Zaman Cetveli” olarak bahsedilen ve görev belgesine eklenmesi zorunlu kılınan başka bir belgenin hazırlanmasının öngörülmüş olmasıdır. Zaman Cetveli, tahkim süresinin nasıl değerlendirileceğine ilişkin olan bir belgedir. Örneğin, tahkim yargılamasında duruşma yapılıp yapılmayacağı, yapılacaksa ne zaman ve nerede yapılacağı, yazılı beyanların ne kadar zaman içerisinde sunulacağı gibi hususlar zaman cetvelinde yer alacaktır³⁴. Zaman Cetveli

³¹ Akıncı, Milletlerarası Tahkim, s. 190; Tosun, s. 23; Sanders, s. 697.

³² Keser Berber, s. 99-100; Serge Lazareff, “Terms of Reference”, ICC International Court of Arbitration Bulletin S. 17, No. 1, 2006, s. 25.

³³ Kalpsüz, Milletlerarası Tahkim, s. 83; Grierson/van Hooff, s. 148.

³⁴ Born, s. 1814; Schäfer/Verbist/Imhoos, s. 93; Sanders, s. 697; Serge Lazareff/Erik Schäfer, “The 1992 Practical Guide on Terms of Reference Revisited”, ICC International Court of Arbitration Bulletin, S. 10/No. 2, 1999, s. 17.

içerisinde belirtilen sürede yargılamanın sona ermesi hedeflendiğinden, söz konusu belge aynı zamanda usul ekonomisine hizmet etmektedir. Bununla birlikte uygulamada süreye bağlanmış işlemlerin belirtilen süreler içerisinde yapılamaması nedeniyle Zaman Cetveli'nin pratik bir değerinin olup olmadığı tartışmalıdır³⁵. İmzalanmış ve sunulmuş bir görev belgesinde zaman cetveline yer verilmediği durumlarda Sekretarya genellikle hakemden ivedilikle bir zaman cetvelinin hazırlanması talebinde bulunmaktadır³⁶.

MTK'da ise zaman cetveline yer verilmemiştir.

e. 2012 Tarihli ICC Kuralları

1998 yılından itibaren uygulamada ve milletlerarası tahkim alanında karşılaşılan yeni sorunların çözüme kavuşturulabilmesi için ICC Tahkim Komisyonu'nun çalışmaları sonucunda ICC Tahkim Kuralları önemli bir revizyona uğramıştır³⁷. Bununla birlikte görev belgesine ilişkin madde düzenlenmesinde 1998 tarihli ICC Kurallarına kıyasla büyük değişikliklerin olmadığı görülmektedir.

Görev belgesi, 2012 tarihli ICC Kurallarının 23'üncü maddesinde³⁸ düzenlenmiştir. 1998 Tarihli ICC Kurallarında madde başlığı "Görev Belgesi

³⁵ Keser Berber, s. 103-104.

³⁶ Bühler/Webster, s. 275.

³⁷ Özsunay, s. 51.

³⁸ 2012 Tarihli ICC Kuralları m. 23; "1. Hakem mahkemesi, Sekretaryadan dosyayı alır almaz, dosyadaki belgelere dayanarak veya tarafların huzurunda ve tarafların yapmış oldukları en iyi sunumların ışığında Görev Koşulların belirleyen bir belge hazırlar. Bu belge, aşağıdaki hususları içerir: a) taraflardan her birinin veya tahkimde bir tarafı temsil eden herhangi bir kişinin veya kişilerin tam olarak adları, tanımları, adresleri ve diğer temas ayrıntıları b) Tahkim süresi içinde kendileri ile yazışma yapmak veya tebligatta bulunmak için tarafların adresleri, c) Tarafların iddialarını özet olarak açıklaması ve talep veya karşı talep olarak ileri sürülen meblağların mümkün olduğunca belirtilmek suretiyle her bir tarafın netice ve talebi, d) hakem mahkemesi tarafından uygun olmadığı düşünülmekçe, karara bağlanacak hususların listesi, e) hakemlerden her birinin tam olarak adları, adresleri ve diğer temas ayrıntıları, f) tahkim yeri ve g) uygulanacak usul kurallarının ayrıntıları ve varsa, hakem mahkemesine dostane aracı (*amiable compositeur*) gibi hareket etmek veya adalet ve nesafete göre (*ex aequo et bono*) karar vermek yetkisi verilmiş ise, buna ilişkin referans. 2. Görev Belgesi, taraflar ve hakem mahkemesi tarafından imzalanır. Hakem mahkemesi dosyanın kendisine iletildiği tarih-

ve Zaman Cetveli” iken, 2012 tarihli ICC Kuralları’nda 23’üncü madde sadece görev belgesine ilişkin olup “Zaman Cetveli”, “Dava Yöntemi Konferansı”nı düzenleyen 24’üncü maddeye aktarılmıştır.

2012 Tarihli ICC Kuralları’nın 23’üncü maddesine bakıldığında, 1998 tarihli ICC Kuralları’ndan farklı olarak tarafların görev belgesinin imzalanması veya onaylanmasından sonra görev belgesinin dışında kalan yeni talepler veya karşı talepler ileri süremeyeceklerine ilişkin kural maddenin son fıkrasında düzenlenmiştir.

2. Türk Hukuku’na Göre

a. Milletlerarası Tahkimde Görev Belgesi

Türk tahkim hukukunda görev belgesine ilişkin ilk düzenleme MTK’nın 10’uncu maddesinde yer almaktadır. MTK, Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu (“*UNCITRAL*”) tarafından hazırlanan Model Kanun’u esas almasına rağmen Model Kanun’da yer almayan görev belgesi kavramını düzenlemiştir. Söz konusu MTK düzenlemesi uyarınca; taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, hakem veya hakem kurulu, dava ve cevap dilekçesi verildikten sonra bir görev belgesi hazırlayacaktır. Böylece MTK uyarınca görev belgesinin hazırlanma zamanı dava ve cevap dilekçesinin verilmesinden sonradır. Görev belgesinin en önemli unsurlarından birinin tarafların iddia ve savunmalarının yer alacak olması nedeniyle görev belgesinin hazırlanmasında cevap dilekçesinin verilmesi de beklenmektedir³⁹. Bununla birlikte görev belgesinde dava ve cevap dilekçelerinden önceki

---

ten itibaren iki ay içinde, kendisi tarafından ve taraflarca imzalanmış Görev Belgesini Divana sunar. Divan, hakem mahkemesinin gerekçeli istemi üzerine veya gerekli görürse, kendiliğinden bu süreyi uzatabilir. 3. Taraflardan herhangi biri Görev Belgesinin düzenlenmesine katılmayı veya belgeyi imzalamayı ret ederse, belge onay için Divana sunulur. Görev Belgesi m. 23/2 hükmü uyarınca imzalandığı veya Divan tarafından onaylandığı zaman, tahkim yargılamasına devam edilir. 4. Görev Belgesinin imzalanmasından veya Divan tarafından onaylanmasından sonra, tarafların hiçbiri, yeni taleplerin niteliğini, tahkimin bulunduğu aşamayı ve diğer ilgili durumları göz önüne alacak olan hakem mahkemesi tarafından izin verilmedikçe, Görev Belgesinin sınırları dışında kalan yeni taleplerde bulunamaz.”

³⁹ **Akıncı**, MTK, s. 968.

aşamada çözümlmesi gereken hususlar da olabileceğinden görev belgesinin hakemlerin ilk toplantısında hazırlanmasının daha yerinde olacağı da ileri sürülmektedir. Sıralamaya ilişkin emredici bir hüküm olmaması nedeniyle görev belgesinin davanın başında imzalanması halinde görev belgesinin hazırlanma zamanı öne çekilmiş olacaktır⁴⁰.

MTK m. 10/E uyarınca görev belgesinde tarafların adları, unvanları ve sıfatları, tahkim sırasında bildirim için geçerli adresleri, iddia ve savunmalarının özeti, istemleri, uyuşmazlığın açıklanması, hakemlerin ad ve soyadları, sıfatları ve adresleri, tahkim yeri, tahkim süresi, sürenin başlangıcı, uyuşmazlığa uygulanacak usul hükümleriyle ilgili açıklamalar ile hakemlere dostane aracılık yapma yetkisinin verilmiş olup olmadığına ilişkin hususlar yer almaktadır. MTK'da görev belgesinde yer alması gereken unsurlara ilişkin olarak iddia ve savunmanın değiştirilip genişletilmesine izin verilip verilmeyeceğine ilişkin bir ibarenin de görev belgesinde yer alması gerektiği savunulmuştur. Nitekim, MTK m. 10/D düzenlemesi, ICC Tahkim Kuralları ile paralel olarak tarafların, aksini kararlaştırmadıkça, tahkim yargılaması sırasında savunmalarını değiştirip genişletebilecekleri kabul edilmiştir. Bunun yanında hakem, bu işlemin gecikerek yapılmış olduğuna veya diğer taraf için haksız bir şekilde büyük zorluk yarattığına ve diğer hal ve şartlara da bakarak bu yönde bir değişiklik yapılmasına izin vermeyebilecektir. MTK'da yer alan her iki düzenlemenin birbiriyle uyumlu olması açısından iddia ve savunmanın değiştirilmesi veya genişletilmesine ilişkin unsura görev belgesinde yer verilmelidir⁴¹.

MTK ağırlıklı olarak, kurumsal tahkime yönelik bir düzenleme olmayan UNCITRAL Model Kanunu örnek aldığından, ICC Tahkim Kurallarından farklı olarak görev belgesinin sunulacağı bir makamı öngörmemiş sadece görev belgesinin hakem ve taraflarca imzalanacağına yer vermiştir. Bunun yanında ICC Tahkim Kurallarında taraflar ile Tahkim Divanı arasındaki ilişki düzenlenirken, söz konusu hükümlere MTK'da yer verilmemiştir. Bunun sonucunda MTK'da, taraflardan birinin görev belgesini imzalamak-

---

⁴⁰ Şanlı, s. 281.

⁴¹ Ekşi, MTK, s. 330.

tan kaçınması olasılığında hakemin nasıl bir tutum izleyeceği düzenlenmemiştir⁴².

ICC Tahkim Kurallarında öngörülen Zaman Cetveli belgesine MTK'da yer verilmemiştir. 2012 Tarihli ICC Tahkim Kurallarının görev belgesi başlıklı madde düzenlemesinde değil de ayrı bir madde olarak ele alınan Zaman Cetveli'nin, hakemlerin işini kolaylaştırması bakımından taraflara danışarak hazırlanması mümkündür⁴³.

MTK ile ICC Tahkim Kuralları karşılaştırıldığında, MTK'da hakemin yer almasını uygun bulmaması halinde bazı hususların belgede yer almaması yönünde ICC Tahkim Kurallarında hakeme tanınan takdir yetkisinin yer almadığı görülmektedir. MTK, bu bakımından 1975 tarihli ICC Tahkim Kurallarını benimsemiştir. Ancak hangi gerekçe ile bu düzenlemeyi kabul etmediği ise açıklanmamıştır⁴⁴. Bununla birlikte uyumsuzluğun hakemler tarafından daha çabuk ve iyi anlaşılması açısından, görev belgesi düzenlemesi aşamasında hakemlerden uyumsuzluğun açıklanmasını beklemek tahkim yargılamasının etkin bir şekilde yürütülmesine hizmet edecektir⁴⁵.

MTK, ICC Tahkim Kurallarından farklı olarak görev belgesinin düzenlenmesini taraflarca aksinin kararlaştırılmadığı hallere özgülemesinden dolayı görev belgesinden beklenen faydanın sağlanamayacağı ileri sürülmektedir⁴⁶.

b. İç Tahkimde Görev Belgesi

İç tahkim hukukuna ilişkin hükümler, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ("HMK")⁴⁷ 407-444 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Söz konusu hükümlerde görev belgesi kavramına yer verilmediği görülmektedir. Her ne kadar görev belgesi HMK'da düzenlenmemiş olsa da, hakemlerin görev belgesini düzenleyemeyeceklerine dair bir yasak da getirilmiş değildir.

⁴² **Deren-Yıldırım**, s. 104; **Yeşilirmak**, s. 102.

⁴³ Turgut **Kalpsüz**, "Milletlerarası Tahkim Kanununda ICC Tahkim Kuralları ve IPL'den Esinlenen Hükümler", Milletlerarası Tahkim Semineri, 10 Mart 2003, s. 41 ("ICC Tahkim Kuralları"); **Tosun**, s. 43.

⁴⁴ **Tosun**, s. 24.

⁴⁵ **Akıncı**, MTK, s. 973.

⁴⁶ **Kalpsüz**, ICC Tahkim Kuralları, s. 22.

⁴⁷ Kabul Tarihi: 12.01.2011, Resmi Gazete: 04.02.2011/S: 27836.

Bu nedenle tarafların talebi halinde veyahut da taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa hakemler kendiliğinden tahkim yargılamasında görev belgesi düzenleyebileceklerdir⁴⁸.

D. Görev Belgesinde Bulunması Gereken Zorunlu Unsurlar

Gerek ICC Tahkim Kuralları ve gerekse MTK, görev belgesinde hangi unsurların yer almasını gerektiğini ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Bununla birlikte karşılaştırılmalı olarak her iki mevzuat açısından farklılıklar da mevcuttur. Görev belgesinde hangi unsurların yer alması gerektiği sınırlayıcı olarak sayılmadığından hakemler, görev belgesinde belirtilmeyen unsurların yer almasına da karar verebileceklerdir. Örneğin, görev belgesinde esasa uygulanacak hukukun yer alması ve buna tarafların da itiraz etmemesi ile yargılamanın ilerleyen safhalarında hakem kararının, olası bir iptal edilme ve tenfizinin engellemesinin önüne geçilmiş olunacaktır⁴⁹.

1. Taraflara ve Hakemlere İlişkin Bilgiler

ICC Tahkim Kurallarında tarafların ad ve sıfatlarının yazılması unsuru yer alırken MTK'da tarafların ad ve sıfatlarının yanında unvanlarının da yazılacağı hususu kabul edilmiştir. Aynı zamanda tarafların ad ve sıfatlarının doğruluğu kadar unvanlarının da hatasız olarak yer alması hakem kararının icrası bakımından önem taşımaktadır. Tarafların adları, sıfatları ve unvanlarına ilişkin yapılması gereken düzeltmelerin görev belgesinin hazırlanması aşamasında tamamlanması gerekmektedir⁵⁰. Tarafların adları, soyadları ve unvanlarına ilişkin bilgilerin görev belgesinde yer almasının önemi, tarafların görev belgesini imzalayarak kendilerine ilişkin yer alan bilgilerin doğruluğunu teyit etmiş ve karışıklığa yol açabilecek bilgilerin ise tamamlanmış olduğunu ikrar etmiş olmalarıdır⁵¹.

Görev belgesinde taraflara ilişkin yer alması gereken unsurlardan biri de tarafların adresleri ve iletişim ayrıntılarıdır. Bunun önemi, tahkim yargıla-

⁴⁸ Ergin **Nomer/Nuray Ekşi/Günseli Öztekin Gelgel**, Milletlerarası Tahkim Hukuku, C. I, 4. bs., Beta, İstanbul 2013, s. 25; **Ekşi**, HMK, s. 178; **Yeşilirmak**, s. 102.

⁴⁹ **Kalpsüz**, Milletlerarası Tahkim, s. 85; **Akıncı**, Milletlerarası Tahkim, s. 193.

⁵⁰ **Keser Berber**, s. 94; **Tosun**, s. 54-55; **Lazareff**, s. 26.

⁵¹ **Schäfer/Verbist/Imhoos**, s. 93.

ması boyunca taraflara kolaylıkla tebligatların ve bildirimlerin yapılmasının sağlanmasıdır. Görev belgesinin düzenlendiği bir tahkim yargılamasında tebligatlar, görev belgesinde belirtilen usul ve adrese göre yapılmak durumundadır. Tarafların adresleri yazılırken faks numaralarının ve elektronik posta adreslerinin yer alması da günümüz koşullarına uygunluk bakımından önem taşımaktadır⁵². Tarafların büyük bir hukuki öneme sahip olan tebligat ve bildirimler için bir usul kararlaştırmaları da mümkündür. Uygulamada genellikle tarafların kurye, teleks, telefon gibi bildirim araçlarını kullandıkları görülmektedir⁵³. Belirlenen usule uygun olmayan bir tebligatın gerçekleştirilmiş olması halinde ise, tarafların iddia ve savunma haklarının ihlali gerçekleşmiş olacağı için hakem kararının tenfiz talebinin reddi gündeme gelecektir.

Tarafların avukatla temsil edilmesi halinde taraflar için aranan tüm hususlar avukat bakımından da aranmaktadır.

ICC Tahkim Kurallarında ve MTK'da görev belgesinde tarafların yanında hakemler için de birtakım bilgilerin de yer alması öngörülmüştür. Buna göre hakemlerin adları, soyadları, sıfatları ve adresleri de görev belgesinde yer alacaktır. Hakemlerin adları, soyadları, sıfatları ve adresleri belirtilirken bunun yanında hangi tarafça atandığının veya tek hakem ya da üçüncü hakem olduğuna ilişkin bilginin belirtilmesinin de faydalı olacağı kabul edilmektedir⁵⁴. Bunun yanında eğer tahkim anlaşmasında hakemlerin, belirli bir alanda uzmanlık sahibi olması gibi, taşınması gereken özelliklere yer verilmişse, görev belgesinde de hakemlerin bu özellikleri taşıyıp taşımadığına ilişkin bilgiye yer verilmesi gerektiği kabul edilmektedir⁵⁵.

MTK'da hakemlerin ismen belirtilmesi hususuna önemli sonuçlar bağlandığı görülmektedir. O kadar ki, ancak ismen belirtilen hakemlerin olması durumunda tarafların tahkime gitmeyi kararlaştırdıkları varsayılmaktadır. Bunun yanında tahkim anlaşmasında hakemin ismen belirtilmemesi durumunda yeniden hakem seçme yoluna gidileceği de kabul edilmiştir. Belir-

⁵² Akıncı, Milletlerarası Tahkim, s. 195.

⁵³ Ekşi, HMK, s. 172; Keser Berber, s. 95.

⁵⁴ Akıncı, Milletlerarası Tahkim, s. 200; Keser Berber, s. 96.

⁵⁵ Bühler/Webster, s. 269.

tilen sebeplerden dolayı görev belgesi hazırlanırken tahkim anlaşmasında hakemlerin isminin yer alıp almadığına ve görev belgesine bu hususun aktarılmasına dikkat edilmelidir⁵⁶.

2. İddia ve Savunmaların Özeti

Görev belgesinde yer alan en uzun bölüm genellikle tarafların iddia ve savunmalarının özetinin yer aldığı bölüm olmaktadır. Görev belgesinde tarafların iddia ve savunmalarının yer almasının nedeni hakemin bunları eksiksiz ve tam anlamasıdır. Bu nedenle tarafların iddia ve savunmalarının tamamının değil de bir özetinin yer alması görev belgesinin amacına uygun düşmektedir. Bununla birlikte hakemin karar safhasında iddia ve savunmalarının özetine değil de kapsamlı halini dikkate alacağı şüphesizdir. Görev belgesinin imzalanması ile tarafların diğer tarafın iddia ve savunmalarını kabul ettiği anlamına gelmediği de unutulmamalıdır⁵⁷.

Tarafların iddia ve savunmalarına ilişkin özetin hakem tarafından açıkça anlaşılması halinde ne yapabileceği kurallarda yer almasa da, uygulamada böyle bir olasılıkta hakemin taraflardan açıklama istemek üzere talepte bulunabileceği kabul edilmektedir⁵⁸.

Görev belgesinde tarafların iddia ve savunmalarının özetinin yer almasına ilişkin olan unsur bakımından MTK ile ICC Tahkim Kurallarında farklılık bulunmaktadır. Söz konusu farklılık ICC Tahkim Kurallarında dava ve karşı davada talep olarak ileri sürülen meblağın belirtmesi aranırken MTK'da söz konusu hususun aranmamasıdır. Bunun MTK bakımından önemli bir eksiklik teşkil ettiği ileri sürülmektedir⁵⁹. ICC tahkim yargılamasında ise genellikle tarafların ileri sürdükleri meblağın tam hesabının değil de muhtemel miktarının belirtilmesinin yeterli olduğu ve kesin miktarın çoğunlukla bilirkişi tarafından tespit edildiğinde belirlenebildiği kabul edilmektedir⁶⁰.

---

⁵⁶ **Tosun**, s. 65-66.

⁵⁷ **Akıncı**, MTK, s. 971; **Keser Berber**, s. 96.

⁵⁸ **Schäfer/Verbist/Imhoos**, s. 94.

⁵⁹ **Kalpsüz**, Milletlerarası Tahkim, s. 85.

⁶⁰ **Bühler/Webster**, s. 267.

Görev belgesinde tarafların iddia ve savunmalarının özetinin yer aldığı bölümün genellikle davacının iddiası, karşı tarafın davacının iddiasına verdiği cevap ve son olarak her iki tarafın taleplerinin yer aldığı üç paragraflık bir bölümden oluştuğu görülmektedir⁶¹.

3. Tahkim Yeri

Tahkim yeri, milletlerarası tahkim hukukunda önemli sonuçlar bağlanmış olan bir kavramdır. Tahkim usulüne uygulanan kurallarda ve uluslararası anlaşmalarda, tahkim anlaşması ile ilgili problemlerde tahkim yerinin dikkate alındığı görülmektedir. Tahkim yeri kavramı, milletlerarası tahkime ilişkin kanunların uygulama alanını belirlediği gibi (MTK'da olduğu üzere), hakem icra kabiliyeti açısından da önem taşımaktadır⁶².

ICC Tahkim Kuralları m. 18 uyarınca tahkim yeri, taraflar aksini kararlaştırmadıkça hakem tarafından belirlenecektir. Bunun yanında hakem, taraflar aksini kararlaştırmadıkça, taraflarla görüşerek toplantıları ve duruşmaları uygun olan başka bir yerde de yapabileceklerdir. MTK m. 9 uyarınca da tahkim yeri, taraflarca veya onların seçtikleri tahkim kurumunca serbestçe kararlaştırılacaktır. Bu konuda bir anlaşma olmaması halinde tahkim yeri hakem tarafından olayın özelliklerine göre belirlenecektir. MTK, ICC Tahkim Kuralları gibi hakemin, tahkim yargılamasının gerektirdiği durumlarda taraflara da bildirmek koşuluyla başka bir yerde de toplanabileceklerini kabul etmiştir. Bundan sonra hakemler, belirlenen tahkim yerini görev belgesinde belirteceklerdir.

Görev belgesinin düzenlendiği bir tahkim yargılamasında, tarafların bundan önce tahkim yerini kararlaştırmamış olmaları halinde görev belgesinin düzenlenmesi ile taraflar, ikinci bir kez tahkim yerini belirleme ya da tahkim yerini belirlemişlerse bunu değiştirme şansına sahip olacaklardır⁶³.

4. Usule Uygulanacak Kurallar

Görev belgesinde yer alması zorunlu olan unsurlardan bir diğeri de tahkim yargılaması usulüne uygulanacak kurallardır. Görev belgesinin

⁶¹ Tosun, s. 70.

⁶² Akıncı, MTK, s. 975; Keser Berber, s. 97.

⁶³ Tosun, s. 77; Schäfer/Verbist/Imhoos, s. 95.

düzenlemesi, taraflar ve hakem arasında tahkim usulüne uygulanacak kurallar hakkında görüşebilme imkânını ve tahkim yargılamasının nasıl devam edebileceği hususunda şeffaflığı sağlayacaktır⁶⁴.

ICC Tahkim Kuralları m. 19'a göre, tahkim usulüne ICC Tahkim Kuralları uygulanacaktır. Bu Kurallarda hüküm olmaması halinde, tarafların veya onların kararlaştırılmaması halinde hakemin tespit edeceği kurallar, söz konusu kuralların tahkime uygulanacak herhangi bir milli hukukun usul hukuku kurallarından bahsedilmesine bakılmaksızın uygulanacaktır. MTK m. 8' göre de, taraflar, hakem tarafından uygulanacak yargılama kurallarını, MTK'da yer alan emredici hükümler saklı kalmak koşuluyla serbestçe kararlaştırabilecekler ya da bir kanuna, milletlerarası veya kurumsal tahkim kurallarına atıf yapmak suretiyle belirleyebileceklerdir. Taraflar arasında herhangi bir anlaşmanın olmaması halinde ise hakem, tahkim yargılamasını MTK hükümlerine göre yürütecektir.

Görev belgesinde hangi usul hukukunun veya kurallarının uygulanacağı açıkça belirtilecek ve özel usul hükümlerine de yer verilerek belgelerin sunulması, tanıkların bildirilmesi için gereken süreler de öngörülebilecektir. Bunun yanında, tahkimin dili, tebligat usulü, ihtiyati tedbire ilişkin hususlar ve usule ilişkin konularda hakem kurulu başkanının tek başına hareket edip etmeme konusunda yetkisinin olup olmadığına ilişkin usulü konular da görev belgesinde yer alacaktır. Tahkimin dilini taraflar kararlaştırabileceği, eğer buna ilişkin bir anlaşma yoksa uyuşmazlıkla ilgili belgelerin dili ve tahkim yeri gibi unsurlar dikkate alınarak hakem tarafından da belirlenebilecektir⁶⁵.

Usule uygulanacak kurallar bölümünde tahkim yargılamasının gizliliğine ilişkin anlaşmanın da yer alması gerektiği kabul edilmektedir. Nitekim yargılamanın gizliliği tahkimin yapıtaşlarından biri olarak kabul edilmektedir. 2012 Tarihli ICC Tahkim Kuralları m. 22/3 düzenlemesi ile açıkça hakem tarafından gizliliğe ilişkin talimatların yapılabileceğini belirtmiştir. Taraflar, hakem tarafından yapılacak olan talimatlardan kaçınmak amacıyla

⁶⁴ Keser Berber, s. 97; Bühler/Webster, s. 270; Schäfer/Verbist/Imhoos, s. 95.

⁶⁵ Akıncı, MTK, s. 977; Keser Berber, s. 97; Grierson/van Hooft, s. 150; Lazareff, s. 27; Craig/Park/Paulsson, s. 281.

görev belgesinde yargılamanın gizliliğinin sağlanmasına ilişkin unsurun yer almasını talep edebileceklerdir⁶⁶.

5. Hakemlere Dostane Aracılık (*Amiable Compositeur*) Yetkisinin Verilmesi

Milletlerarası tahkim hukukunda 1961 Tarihli Avrupa (Cenevre) Sözleşmesi'nin m. 7/2 düzenlemesi, UNCITRAL Model Kanun'un m. 28/3 ve MTK'nın m. 12/C düzenlemesi ile tahkim hukukunda esnekliğin sağlanması açısından hakemlere hakkaniyet ve nesafet veya dostane aracı olarak karar verebilme yetkisi tanınmıştır. Ancak bunun için tarafların hakemleri açıkça yetkili kılmaları gerekmektedir. UNCITRAL Model Kanun'un bu şekilde bir düzenlemeye yer vermesinin nedeninin, tahkim yargılamasının taraflarını kötü sürprizlerden korumak istemesi olduğu belirtilmiştir⁶⁷.

ICC Tahkim Kuralları uyarınca da, hakemlere dostane aracı (*amiable compositeur*) gibi hareket etmek veya adalet ve nesafete göre (*ex aequo et bono*) karar vermek yetkisi verilmiş ise, buna ilişkin referansın da görev belgesinde yer alması gerekmektedir.

Dostane aracılık, niteliği açısından bir tahkim yolu olup genellikle hukukçu olmayan hakemlerin seçildiği tahkim yargılamalarında taraflarca hakeme tanınan bir yetkidir. Dostane aracılıkta taraflar hakemlere, hukuk kurallarına sıkıca bağlı kalmaksızın hakkaniyete göre karar verebilme yetkisini vermektedirler. Bununla birlikte dostane aracılık yetkisi verilen hakemlerin, taraflara eşit davranma ve savunma hakkını ihlal etmemeden oluşan yargısal temel haklara da uymaları gerektiği unutulmamalıdır⁶⁸.

Dostane aracılık yapma yetkisini almış olan hakemin izlemesi gereken yolun öncelikle uyuşmazlığa uygulanacak maddi hukuk ile başlaması, burada bir çözüm bulamaması veya bulduğu çözümün adil olmaması halinde hakkaniyet ve nesafete göre karar vermesi şeklinde olması gerektiği kabul edilmektedir⁶⁹.

⁶⁶ Bühler/Webster, s. 270; Grierson/van Hooff, s. 150; Lazareff, s. 29.

⁶⁷ Deren-Yıldırım, s. 121.

⁶⁸ Akıncı, MTK, s. 978; Tosun, s. 85.

⁶⁹ Deren-Yıldırım, s. 122.

E. Milletlerarası Tahkim Hukukunda Görev Belgesinin Doğurduğu Hukuki Sonuçlar

1. Görev Belgesinin Düzenlenmesinin Hukuki Sonuçları

Görev belgesinin düzenlenmesi ve taraflarca imzalanması halinde tarafların aralarındaki uyuşmazlığı tahkim yolu ile çözecekleri konusunda anlaşmış oldukları kabul edilecektir. Böylece taraflar, görev belgesinde tahkim sözleşmesi veya tahkim şartı ile ilgili herhangi bir itirazda bulunmamışlarsa, daha sonra tahkim sözleşmesinin veya tahkim şartının bulunmadığını ileri sürerek hakem kararına karşı iptal davası açamayacaklardır⁷⁰.

Görev belgesinin avantajları arasında sayılan ve aynı zamanda hukuki sonuç olarak karşımıza çıkan diğer iki husus, görev belgesinin düzenlenmesi ile hakem kararının iptal edilme olasılığının ve tenfizinin reddi olasılığının azalmasıdır. Nitekim görev belgesinde yer alacak unsurlar üzerinde tarafların ihtilafsız olmaları MTK'da yer alan iptal sebeplerinin gerçekleşme olasılığını azaltacaktır⁷¹. Aynı şekilde imzalanmış veya onaylanmış bir görev belgesi, hakem kararının tenfiz koşullarını⁷² büyük ölçüde taşıyacak nitelikte

⁷⁰ Akıncı, MTK, s. 981; Tosun, s. 105; Craig/Park/Paulsson, s. 287.

⁷¹ MTK m. 10/E'de belirtilmiş görev belgesinde yer alan unsurlar üzerinde taraflar arasında bir anlaşmazlık yoksa ve MTK m. 15/A'da yer alan iptal sebeplerinin gündeme gelme olasılığı düşük olacaktır. MTK m. 15/A'da yer alan iptal sebepleri şu şekildedir: 1. Taraf ehliyeti eksikliği ve geçersiz tahkim anlaşması, 2. Hakem seçiminin taraf anlaşması veya kanuna aykırı olması, 3. Hakem kararının tahkim süresi içerisinde verilmemiş olması, 4. Yetkiye ilişkin hukuka aykırı hakem kararı verilmesi, 5. Hakemlerin yetkilerini aşması veya taleplerin tamamı hakkında karar vermemesi, 6. Tahkim yargılamasının usule uygun yürütülmemesi ve bu durumun kararın esasına etkili olması, 7. Taraflara eşit davranılmaması, 8. Uyuşmazlığın tahkime elverişli olmaması, 9. Hakem kararının kamu düzenine aykırı olması.

⁷² 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine Dair New York Andlaşması'nın m. 5 düzenlemesinde yer alan tenfizin reddi sebepleri şu şekildedir: 1. Tahkim anlaşmasının geçersizliği veya tarafların ehliyetsizliği, 2. Adil yargılanma ilkesinin gözetilmemesi, 3. Yetki aşımı/Tahkim anlaşması veya taraf iradeleri dışında karar verilmiş olması, 4. Hakemin seçim yöntemine veya usule uygulanacak hukuka aykırılık bulunması, 5. Hakem kararlarının bağlayıcı olmaması veya iptal edilmiş olması, 6. Uyuşmazlığın tahkime elverişli olmaması, 7. Hakem kararının kamu düzenine aykırı olması.

olacaktır. Örneğin, görev belgesinde tahkim sözleşmesinin geçerliliğine ilişkin bir itirazın yer almaması durumunda, tenfiz aşamasında tahkim anlaşmasının geçersizliğinin ileri sürülmesi dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir⁷³.

2. Görev Belgesinin Düzenlenmemesinin Hukuki Sonuçları

Çalışmamızda belirttiğimiz üzere MTK'ya göre, taraflar aksini kararlaştırmadıkça, hakemlerin görev belgesi hazırlamaları gerekmektedir. Bununla birlikte MTK, görev belgesinin düzenlenmemiş olmasının nasıl bir sonuç doğuracağına ilişkin bir hüküm getirmemiştir.

MTK bakımından görev belgesinin düzenlenmemiş olmasının hakem kararının iptaline yol açıp açmayacağı üzerinde durmak gerekmektedir. Hakem kararının hangi hallerde iptal edileceği MTK'da sınırlı sayı ilkesi uyarınca düzenlenmiştir. MTK m. 15/A belirtilen sebepler dışında hakem kararının iptal edilmesi mümkün değildir. Söz konusu maddede görev belgesinin düzenlenmemiş olması bir iptal sebebi olarak sayılmamakla birlikte, kabul edilen diğer iptal sebeplerinden iki tanesinin görev belgesinin düzenlenmemiş olması halinde hakem kararının iptaline yol açıp açmayacağı incelenebilir. Bunlardan ilki MTK m.15/A/b düzenlemesidir. Buna göre, hakemin seçiminde tarafların anlaşmasında belirlenen ya da MTK'da öngörülen usule uyulmamış olması hakem kararının iptaline neden olacaktır. Bununla birlikte görev belgesi, hakem seçimi yapıldıktan sonra düzenleneceği için görev belgesinin düzenlenmemesinin iptaline neden olamayacaktır.

Görev belgesinin düzenlenmemesi halinde hakem kararının iptal olup olmayacağı hususunda incelenmesi gereken diğer düzenleme de MTK m. 15/A/f hükmüdür. Buna göre, tahkim yargılamasının taraflarca kabul edilen usule veya tarafların anlaşmasının bulunmaması halinde MTK hükümlerine göre yürütülmemesi ve bu durumun kararın esasını etkilemesi halinde hakem kararı iptal edilecektir. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, hakem kurulu görev belgesini düzenleyecektir. Buna rağmen düzenlenmemiş olmasının usule aykırılık oluşturacağı aşikardır. Bununla birlikte MTK m. 15/A/f hükmüne göre aynı zamanda bu usule aykırılığın hakem kararının esasına da etki

⁷³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Akıncı**, Milletlerarası Tahkim, s. 210; **Tosun**, s. 105-107.

etmesi aranmaktadır. Görev belgesinin niteliğine baktığımızda bu belgenin, hakemlerin görevlerini genel olarak tespit eden bir belge olduğu görülmektedir ve bu durum hakem kararının esasını etkilemeyecektir. Böylelikle, MTK bakımından görev belgesinin düzenlenmemiş olması bir iptal sebebi olarak karşımıza çıkmayacaktır⁷⁴. Bunun yanında usul ekonomisi ve hukuki barışın sağlanması açısından önemsiz olan ihlaller de dahil olmak üzere her türlü usul ihlalinin iptal nedeni olarak nitelendirilmemesi gereği de unutulmamalıdır⁷⁵.

Milletlerarası tahkim hukukunda görev belgesinin hazırlanmasını öngören bir tahkim usulüne rağmen görev belgesinin hazırlanmaması usule ayrılık oluşturmakla birlikte, tahkim yargılaması veya tahkim anlaşmasına ilişkin başkaca bir problemin olmadığı ve sadece hakemin görev belgesini hazırlamadığı olasılıkla hakem kararının iptali görev belgesinin varoluş amacına ayrılık oluşturacaktır. Bu nedenle, başkaca bir iptal sebebi olmadıkça sadece hakemin görev belgesini hazırlamamış olması nedeniyle hakem kararı iptal edilmemelidir⁷⁶.

ICC Tahkim Kuralları, MTK'da olduğu gibi görev belgesinin düzenlenmesine ilişkin maddede, tarafların kararlaşdırmasına bırakmamış, sadece söz konusu kurallara göre yürütülen bir tahkim yargılamasında görev belgesinin hazırlanması gereğinden bahsetmiştir. Milletlerarası tahkim yargılamasının temelini irade özerkliği prensibi oluşturduğundan tarafların aralarında yapacakları bir anlaşma ile görev belgesinin düzenlenmemesini kararlaştırmaları mümkün olmalıdır. Bununla birlikte milletlerarası tahkim uygulamasında ICC Tahkim Divanı, görev belgesinin düzenlenmediği bir tahkim yargılamasında usuli problemlerin olabileceği düşüncesiyle taraflara görev belgesinin düzenlenmesi gerektiğini bildirecek, buna rağmen düzenlenmesi halinde tahkim yargılamasını ICC bünyesinde sonlandırabilecektir⁷⁷.

⁷⁴ **Kalpsüz**, Milletlerarası Tahkim, s. 86; **Şanlı**, s. 281; **Eksi**, MTK, s. 330-331; **Tosun**, s. 112.

⁷⁵ **Akıncı**, Milletlerarası Tahkim, s. 209; Yavuz **Kaplan**, Milletlerarası Tahkimde Usule Aykırılık, Seçkin, Ankara 2002, s. 52.

⁷⁶ **Akıncı**, MTK, s. 980; **Tosun**, s. 112.

⁷⁷ **Keser Berber**, s. 105; **Tosun**, s. 113-114.

3. Görev Belgesinin İmzalanmamasının Hukuki Sonuçları

Görev belgesinin imzalanmamasının hukuki sonucu MTK ve ICC Tahkim Kurallarına göre farklılık göstermektedir. Zira ICC Tahkim Kuralları, taraflardan birinin görev belgesinin düzenlenmesine katılmaması veya belgeyi imzalamaması sonucunda hukuki durumun ne olacağını açıkça düzenlenmişken MTK'da böyle bir olasılığın sonucuna yer verilmemiştir. MTK'da tarafların görev belgesini imzalamaktan kaçınması halinde ne olacağını düzenlenmemiş olmasının tahkim yargılamasında zaman kaybına yol açabilecek nitelikte olduğu da savunulmaktadır⁷⁸.

MTK'nın uygulama alanı bulduğu tahkim yargılamasında tarafların görev belgesini, belgenin içeriği hakkında anlaşamamaları nedeniyle imzalamamaları halinde ilgili şerhi koyarak belgeyi imzalamalarının söz konusu sorunu çözeceği ve yargılamanın erken bir aşamada durmasının engellenebileceği ileri sürülmüştür⁷⁹.

ICC Tahkim Kuralları m. 23/3 düzenlemesi ise açıkça taraflardan herhangi birinin görev belgesinin düzenlenmesine katılmayı veya belgeyi imzalamayı reddetmesi durumunda, görev belgesinin onay için Divana sunulacağını kabul etmiştir. Bu durumda Divan görev belgesinin m. 23'e uygun bir belge olup olmadığını ve görev belgesini imzalamayan tarafın gerçekten imzadan kaçınmak hususunda haklı gerekçesinin olup olmadığını da inceleyecektir. Bunun yanında görev belgesinin, hakemin yetkisiz olması nedeniyle imzalanmadığı durumlarda Divan'ın tahkim sözleşmesinin varlığı hakkında da bir inceleme yapması gerektiği ileri sürülmektedir⁸⁰. Söz konusu düzenlemenin amacı, tahkim yargılamasında taraflardan birinin kötü niyetli hareket ederek tahkim yargılamasını durdurma niyetinin önüne geçmektedir⁸¹.

Tahkim yargılamasına ancak görev belgesi m. 23/2 hükmü uyarınca imzalandığı veya Divan tarafından onaylandığı zaman devam edilebileceği ICC Tahkim Kuralları tarafından kabul edilmiştir. Görev belgesinin Divan

⁷⁸ Yeşilirmak, s. 102.

⁷⁹ Kalpsüz, Milletlerarası Tahkim, s. 86; Tosun, s. 119.

⁸⁰ Keser Berber, s. 103; Lazareff, s. 30.

⁸¹ Bühler/Webster, s. 274.

tarafından onaylanması halinde, belgeyi imzalamaktan kaçınan tarafa imzalaması için genellikle yedi ile on dört gün arasında değişen uygun bir süre vermektedir⁸².

SONUÇ

Görev belgesi, milletlerarası tahkim hukukunda yargılamanın daha hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesi amacıyla hizmet etmeyi hedef alarak ilk kez ICC Tahkim Kuralları tarafından kabul edilmiş olan bir kavramdır. Türk hukuku bakımından MTK'da da taraflar aksini kararlaştırmadıkça görev belgesinin düzenlenmesi kabul edilmiştir.

Gerek ICC Tahkim Kurallarında ve gerekse MTK'da görev belgesinde yer alacak unsurlara yer verilmiştir. Görev belgesinde taraflara ve hakemlere ilişkin bilgiler, tarafların iddia ve savunmalarının özeti ile talepleri, tahkim yeri ve tahkim usulüne uygulanacak kurallara yer verilecektir.

Görev belgesinin hakeme yardım eden bir belge olması ve genellikle tarafların sundukları ilk dilekçelerinde iddia ve savunmalarını açıkça ifade edememesinden dolayı söz konusu iddia ve savunmalarının bir özeti görev belgesinde yapılacak olması, görev belgesinin avantajlarından biridir. Bu sayede görev belgesi hazırlanırken tahkim yargılamasından tarafların ne beklediği yargılamanın başında anlaşılır hale gelecektir. Görev belgesi aynı zamanda, tahkim yargılamasının nasıl yürüyeceğine ilişkin bir çerçeve çizerek tarafların yargılamanın konusu dışında kalan hususlara yer vermesini önleyecektir. Tüm bunların yanında görev belgesi, usuli bir taslak hazırlamak adına tarafların bir araya gelmesini sağlayacaktır. Bütün bu avantajları birlikte değerlendirdiğimizde, görev belgesinin imzalanması ile tarafların açıkça ve yazılı olarak pek çok hususun hukuka uygunluğu konusunda anlaşmalarını ileri sürmeleri ile yargılama sonunda verilecek hakem kararının iptalinin engellenmesi ve kararın tenfiz edilmesi aşamasında bunun reddi olasılığının azaltılması görev belgesi ile sağlanmış olacaktır.

Görev belgesinin hazırlanmasının belirli bir zaman alması nedeniyle zaman kaybına yol açtığı ileri sürülerek görev belgesi aynı zamanda eleştirilmektedir. Görev belgesinin yargılama başında formalite olarak anlaşılacak

---

⁸² Keser Berber, s. 103; Tosun, s. 120.

amacına uygun hazırlanmamasının ve yargılamada kötü niyetli taraflarca bilinçli olarak tahkimi geciktirmek için kullanılmasının zaman kaybına yol açacağı kuşkusuzdur. Görev belgesine, New York Konvansiyonu'nun yaygınlaşması ve devletlerin milletlerarası tahkim hukukuna ilişkin düzenlemelerinin günümüzdeki tahkim anlayışına paralel olarak modernleşmesi ile görev belgesine duyulan ihtiyacın azaldığı da milletlerarası tahkim hukukunda ileri sürülmektedir. Görev belgesi, ICC Tahkim Kuralları ve CEPANI Tahkim Kuralları dışında başkaca bir kurumsal tahkim kurallarında yer almamaktadır. Bunun başlıca nedeni, tarafların ve hakemlerin diledikleri zaman görev belgesi veya ona benzeyen başkaca bir belgeyi hazırlayacak olmalarıdır. Bu sebeplerden dolayı HMK tahkiminde görev belgesine yer verilmemiş olması isabetlidir. Bununla birlikte MTK dışında başkaca bir devletin tahkim kanunu tarafınca görev belgesinin kabul edildiği tespit edilememiştir. MTK'da da görev belgesinin kötü niyetli tarafça tahkim yargılamasını geciktirmek için kullanılabilmesi mümkündür. Bunun başlıca nedeni, görev belgesinin imzalamaktan kaçınılması halinde yargılamanın nasıl devam edeceğine ICC Tahkim Kurallarının aksine MTK'da yer verilmemiş olmasıdır. Kısacası görev belgesinin faydaları yadsınmamakla birlikte, görev belgesinin yer verilmediği tahkim kuralları ve kanunlarında da görev belgesinin düzenlenmesine ilişkin bir engelin bulunmadığı söylenebilecektir.

Kaynakça

- Akıncı**, Ziya; “Yeni Milletlerarası Tahkim Kanunu ve Görev Belgesi”, Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp’e Armağan, C. II, Beta, 2003, (“MTK”).
- Akıncı**, Ziya; Milletlerarası Tahkim, Vedat, İstanbul, 2013, (“Milletlerarası Tahkim”).
- Born**, Gary B.; International Commercial Arbitration, C. II, Kluwer Law International, 2009.
- Bühler**, Michael W./**Webster**, Thomas H.; Handbook of ICC Arbitration, 2. bs., Sweet&Maxwell, 2008.
- Craig**, W. Laurence/**Park**, William W./**Paulsson**, Jan; International Chamber of Commerce Arbitration, 3. bs., Oxford University Press, 2000.
- Deren-Yıldırım**, Nevhis; Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları, Alkım, İstanbul 2004.
- Ekşi**, Nuray; Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Tahkim, Beta, İstanbul 2013, (“HMK”).
- Ekşi**, Nuray; “Milletlerarası Tahkim Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme”, Prof. Dr. Gülören Tekinalp’e Armağan, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Yıl. 23, S. 1-2, 2003, s. 295-338, (“MTK”).
- Grierson**, Jacob/**Van Hooff**, Annet; Arbitrating under the 2012 ICC Rules, Wolters Kluwer, 2012.
- Kalpsüz**, Turgut; “Milletlerarası Tahkim Kanununda ICC Tahkim Kuralları ve IPL’den Esinlenen Hükümler”, Milletlerarası Tahkim Semineri, 10 Mart 2003, s. 16-34, (“ICC Tahkim Kuralları”).
- Kalpsüz**, Turgut; Türkiye’de Milletlerarası Tahkim, genişletilmiş 2. bs., Yetkin Yayınları, Ankara 2010, (“Milletlerarası Tahkim”).
- Kaplan**, Yavuz; Milletlerarası Tahkimde Usule Aykırılık, Seçkin, Ankara 2002.

- Keser Berber**, Leyla; Uluslararası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Tüzüğü Uygulaması, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999.
- Lazareff**, Serge; “Terms of Reference”, ICC International Court of Arbitration Bulletin S. 17, No. 1, 2006, s. 21-32.
- Lazareff**, Serge/**Schäfer**, Erik; “The 1992 Practical Guide on Terms of Reference Revisited”, ICC International Court of Arbitration Bulletin, S. 10/No. 2, 1999, s. 14-19.
- Lew**, Julian D. M./**Mistelis**, Loukas A./**Kröll**, Stefan M.; Comparative International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, 2003.
- Nomer**, Ergin/**Eksi**, Nuray/**Öztekin Gelgel**, Günseli; Milletlerarası Tahkim Hukuku, C. I, 4. bs., Beta, İstanbul 2013.
- Özsunay**, Ergun; 21. Yüzyıl Tahkim Hukukunda Üç Önemli Reform, Vedat, İstanbul 2014.
- Poudret**, Jean-François/**Besson**, Sebastien; Comparative Law of International Arbitration, Sweet&Maxwell, 2007.
- Sanders**, Pieter; “The Terms of Reference in ICC Arbitration”, Global Reflections on International Law, Commerce and Dispute Resolution, Liber Amicorum in Honour of Robert Briner, ICC Publishing, 2005, s. 693-706.
- Schäfer**, Erik; “Terms of Reference in the Past and Present”, International Court of Arbitration Bulletin, Vol. 3, No. 1, 1992.
- Schäfer**, Erik/**Verbist**, Herman/**Imhoos**, Christophe; ICC Arbitration in Practice, Kluwer Law International, 2005.
- Şanlı**, Cemal; Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, 5. bs., Beta, İstanbul 2013.
- Tosun**, Zelal Narçin; Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Tahkim Kuralları Uyarınca Görev Belgesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- Yeşilirmak**, Ali; Türkiye’de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011.